

Muurin muistelualueella puretun kirkon tilalle rakennetussa Sovituksen kappelissa luetaan tiistaista perjantaihin kello 12 alkavassa muisteluhetkessä yhden muurin uhrin nimi ja kuullaan hänen elämäntarinansa.

Sovituksen kappelissa muistetaan Berliinin muurin uhreja

26.4.2019 0.00

Kaupungin halkaissees muurin rakentaminen alkoi elokuussa 1961. Muurin muisteluapaikkoihin ei voi olla törmäämättä jälleen yhdistyneessä Berliinissä.

Sovituksen kappeli kesäkuun 29. päivänä. Kappelin kello kumisee puoltapäivää. Joukko keski-ikäisiä ihmisiä hiljenee kirkonpenkkiin, kun pastori avaa suuren kirjan ja lukee sieltä **Jörgen Schmidtchenin** kohtalosta.

Leibzigissa sotavuonna 1941 syntynyt Jörgen oli rajavartija. Kaksi muurin yli länteen yrittävää miestä ampui hänet vuonna 1962, kun hän yritti - työpalvelustaan suorittaen - estää loikkausta. DDR:n kielenkäytön mukaan hän kuoli marttyyrina, joka oli uhrannut elämänsä rauhan ja isänmaan palveluksessa. Länsi näki tilanteen toisin: rajavartijat olivat pahiksia, pakenemaan päässeet hyväksii ja pakomatalla kuolleet marttyyreja.

Sovituksen kappelissa nämä tulkinnat on jätetty sikseen - joka päivä tiistaista perjantaihin kappelissa luetaan yhden muurin uhrin elämäntarina, olipa hän sitten rajavartija tai kuolemanvyöhykkeelle kuollut pakoon yrittäjä. Kuolleen muistoksi sytytetään kynttilä ja vartin mittainen hartaustuokio päättyy Isä meidän -rukoukseen ja Herran siunaukseen. Harvoin on siunauksen päättävä rauha - Frieden - saanut niin vakavan jälkikaiun kuin täällä.

Muurin muistelualue Bernauer Strassella.

Sovituksen kappeli sijaitsee Bernauer Strassen varrella lähellä Berliinin pohjoista rautatieasemaa. Alueella on nyt laaja muurin muistelualue, jossa on muistomerkki jokaiselle muurin vaatimalle henkilöuhrielle.

Muuri jakoi Bernauer Strassen niin, että toinen puoli kadun taloista jäi itäpuolelle, toinen puoli länteen. Idän puolelle jääneet kerrostalot purettiin, sillä niiden parvekkeilta ja ikkunoista loikattiin länsipuolelle. Itään - tai paremminkin muurin kuolemanvyöhykkeelle - jäi myös punatiilinen Sovituksen kirkko, joka oli vihitty käyttöön vuonna 1894. Muurin länsipuolinen seurakunta jäi siis kirkotta.

Rakennus sai olla rauhassa siihen saakka, kun kansalaisvapauksia vaativa liikehdintä alkoi vahvistua DDR:ssä. Se keskittyi pitkälti kirkkoihin, kuten Dresdenissä ja Leipzigissa - ja Berliinissä. Tammikuun 22. päivänä vuonna 1985 kirkko räjäytettiin: ensin tomuksi hajosi kirkkolaiva, sitten kaatui korkeahuippuinen torni. Tapahtumaa todistaa kaksi dramaattista kuvasarjaa purkamisen eri vaiheista. Teolla haluttiin todennäköisesti pelotella kirkoissa kokoontuvia kansalaisaktivisteja.

Kirkko räjäytettiin ironisen myöhään: kului enää viisi vuotta siihen, kun muuri purettiin ja kokonainen valtio katosi kartalta; der Staat kommt und geht, todetaan DDR-museossakin.

Modernia arkkitehtuuria edustava Sovituksen kappeli rakennettiin puretun kirkon paikalle vuonna 2005. Se täydentää muurin muistelualueita, joka sijaitsee entisen kuolemanvyöhykkeen paikalla. Kappelin pohjapiirros on kuin kaksi soikiota tai pisaraa sisäkkäin: ulompi soikio muodostuu puisista rimoista, sisemmän materiaali on lähitöltä saatua savea. Alun pitäen kappeli piti rakentaa betonista, mutta sitä vastustettiin jyrkästi: se olisi muistuttanut liikaa kaupunkia halkoneesta muurista. Materiaalinvalintaan vaikutti myös ekologinen ajattelu.

Koruttomassa kappelissa on muutama penkkirivi ja yksinkertainen alttari. Viimeistä ehtoollista esittävä puukaiverrusalttaritaulu on peräisin tuhotusta Sovituksen kirkosta; räjäytyksessä alttaritauluun tulleita vaurioita ei ole yritettykään korjata vaan osa hahmoista on nenättömiä tai kädettömiä. Alttarin lähetyillä olevan krusifiksin oikeaa kättä ei ole naulittu ristiin vaan se kohottautuu siunausasentoon.

Kappelin ulkopuolella on Sovinto-patsas, jossa kaksi ihmishahmoa on polvillaan ja halaa toisiaan. Sillä on sisarpatsas muun muassa Irlannissa. Lähetyillä kasvaa pieni ruispelto - symbolina uudelle elämälle.

Eri puolilla itäistä Berliiniä on lukuisia rauhanomaisen vastarinnan keskuspaikkoja DDR:n viimeisiltä vuosilta. Lähellä Sovituksen kappelia on Zionskirche, Dietrich Bonnhoefferin kotikirkko, jossa hän saarnasi natsivaltaa vastaan. Rauhan- ja ympäristöaktivistit kokoontuivat siellä ja saivat soittaa pop-musiikkia ja kokoontua vapaasti - näiltä vuosilta on valokuva, jossa kirkko on täpötäynnä nuoria ja lehteriltä roikkuu Bitte nicht rauchen -kyltti: siis tupakointi kielletty. Seurakuntatalon kellaritiloissa nuoret perustivat laittoman ympäristökirjaston ja alkoivat monistaa ympäristölehteä Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen.

Getsemane-kirkossa puolestaan oli syksyn 1989 polttopiste; tuhannet ihmiset kokoontuivat siellä kynttilämielenosoituksiin. Yhtä tärkeitä olivat myös Dietrich Bonnhoeffler -talo, Tunnustuskirkko, Samariittikirkko ja Elisabet-kirkko.

Teksti ja kuvat: KAARINA HEISKANEN

Potsdamer Platzilla kaupataan "aitoja DDR-viisumeita", joilla pääsee kaikille neljälle miehitysvyöhykkeelle.

Huomio - olette juuri poistumassa Länsi-Berliinistä, luki muurin kuuluisimmalla virallisella ylityspaikalla Checkpoint Charliella. Teksti on painettu t-paitoihin ja jääkaappimagneetteihin sekä postikortteihin.

Metrokarttakarhu päivystää metroasemalla Berlinin keskustassa.